

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

6. Ratione periculi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

lienti, vel ipsum contractum non obervanti, & hujus ratio est, quia poena iuste imponitur pro culpa.

4. Tres autem conditiones requiruntur ad iustitiam hujus poenae. Prima, ut praecesserit culpa mutuatarii, quare si is non habeat in praefixo termino, unde solvat mutuum, non obligatur in conscientia ad dictam poenam, quia tunc nullam culpam ipse commisit.

4. Quaes: Quid, si ideo est impotens ad solvendum, quia prodigè vixit, & inutiliter sua bona consumpsit?

6. Respondeo: Molina *disp. 317. n. 8.* & Lessius *lib. 2. cap. 20. n. 132.* aiunt, in eo casu ideo obligari, quia tunc poterat facile advertere, se ex culpa sua reddi impotentem: at De Lugo *disp. 22. de iust. n. 398.* ait, ideo obligari, quia sufficit culpa antecedens, qua quis praevidet se futurum impotentem ad solvendum.

Nota, Molina dicit (quia facile poterat advertere) De Lugo ait, (qua quis praevidet) quae duo dicta sunt longe diversa, Molina enim sufficit, quod facile potuerit esse advertentia, De Lugo requirit ipsam advertentiam.

7. Certè, quia culpa non est, nisi praecedat advertentia illa, quam *lib. 1. Decal. cap. 3. §. 10.* explicuimus, sciendum cum De Lugo nisi forte debitor praedictus negligentia graviter culpabili impediverit advertentiam futuræ impotentiae, nam tunc adert negligentia graviter culpabilis, & consequenter contrahetur dicta poena, quod fortasse respexit doctissimus Molina.

8. Secunda conditio: Ut non ponatur haec poena ad palliandam vsuram. Illa autem palliatur, si mutuanus ideo hanc poenam ponat, quia lucrum habere vult ex iplo mutuo, quod, ut occultet, dictam poenam obtendit: quam palliationem clarè apparet adesse, quando sciens mutuanus, nam posse mutuatarium solvere in tempore praefixo, adhuc poenam apponit.

9. Tertia conditio: Ut non sit immoderata, sed iuxta quantitatem culpae, sed id quod culpam excedit, iniuste corraderetur. Unde differre solutionem per biduum, vel per hebdomadam, non aestimari culpam, saltem dignam tantæ poena, notat De Lugo *l. c. Praeterea*, si pars non verò totum solvatur, diminetur certè de culpa, sed non diminetur, quando non totum solvit, æquè mutuant nocet, ut si praesum non emit mutuanus, quia totam summam non habuit, id quod rectè notat Bonac. *d. 3. de contr. p. 3. p. 7. n. 2. v. Ex quo.* Nec displicet interim Pasqualigus *cent. 4. quæst. 362.* asserens, creditorem, acceptantem solutionem partis debiti, censeri liberare debitorem à mora: sibi enim, eam partem acceptando, praedicit; nam dum partem acceptat, videtur, inquit, implicite poenam moræ & quodcumque interesse ratione moræ habitum remittere. Hæc Pasqualigus, quibus necessarium addendum est, nisi creditor explicet, acceptare se partem sine praesudicio sui interesse.

10. Quoad posterius, triplex adest sententia: nam primò poenam conventionalem deberi in conscientia ante omnem Iudicis condemnationem, etiam parte non petente, docet Felinus, Decius, alique apud Castropalaum, & Sanch. mox citandos. Ratio est, inquit, quia quod ex contractu debetur, debetur in conscientia, etiam, parte non petente, nec Iudice condemnante: at hæc poena, cum sit conventionalis, ex contractu debetur.

11. Secundò non deberi, etiam si pars petat, nisi accedat Iudicis sententia, tenet Sanch. *lib. 1. de matr. d. 37. Castropalaus, tom. 2. tr. 3. d. 2. p. 3. n. 4. Valsq. p. 2. d. 173. c. 1.* alique plures apud Dian. *p. 1. tr. de contr. res. sol. 29.* alique: Ratio est, aiunt, quia eo ipso, quod ponitur, ut poena, quamvis ponatur ex pacto inito contractus, praesumitur poni iuxta naturam aliarum poenarum legalium quæ est, ut non debeat, antequam accedat Iudicis sententia, praesertim, quia sepius est ejusmodi poenae conventionales sunt rigidae, expeditque eas moderari per Iudicem, ut rectè, advertit Menochius *de Arbitrariis, l. 2. cent. 3. casu 266.*

12. Tertio, deberi ante Iudicis condemnationem,

non tamen, antequam pars petat, sentit Suar. *lib. 5. de legib. cap. 6. num. 8.* Bonac. *d. 3. de contr. quæst. 3. p. 7. num. 4.* De Lugo *d. 22. de iust. a. num. 406.* alique. Ratio est (inquunt) quia hæc videtur esse intentio contrahentium cui in foro conscientiae standum est, ut ex vna parte nolint sibi imponere onus recurrendi ad Iudicem cum expensis litibus, incertitudine eventus, &c. & ex alia parte, nec velint se obligare, parte non petente, nisi expresse ad hoc ipsum se obligent in contractu.

13. Hæc duas postremas sententias, quas fuscè agitatae vide apud citatos, esse utraque probabiles, non ambigo: primam verò nequaquam recipio, quia vsu videtur explicatum, parte non petente (adde tamen, potente petere) remitti, vel saltem differri debitum.

§. VI. Lucrum in Mutuo ratione periculi.

Non est hic sermo, an mutuanus possit periculum mutui apud se, accepta à mutuatario mercede sumere, de hoc enim tractavimus modò §. 2. *num. 6.* sed, an idem mutuanus possit aliquid porportionatum sumere ex eo, quod videt suam pecuniam Petro, v. g. mutuatam periclitari propter dubiam fidelitatem, vel propter paupertatem, vel propter aliud, quod timetur in Petro. Vides, in casu dicti §. 2. adesse duos contractus alterum mutui, alterum asecurationis mutui, in hoc autem casu adesse dumtaxat contractus mutui, pro cuius periculo vult mutuanus aliquid sibi solvi.

2. Afero, posse aliquid recipi sed proportionatum, Ita Valentia *tom. 3. dub. 5. quæst. 20. p. 2. conclus. 4.* Sylvest. *v. Vsur. 1. q. 35. S. a.* Molina, Less. Bonacin, Filliuc. Diana eos sequens, & citans *p. 1. v. alt. de contr. res. sol. 37. & 41.* De Lugo *de iust. disp. 25. num. 81.* alique quamvis aliqui negent ut Navarr. Sotus, Tol. Salas, Rebeli. alique apud de Lugo *l. c.*

Dico (proportionatum) nam aliquando est majus, aliquando minus periculum propter varias personæ mutuatariæ circumstantias, propter longius, vel brevius tempus, quo mutuum restitui debet, vel propter quid simile. Ratio autem nostræ sententiæ datur ex eo, quod negari nequit, esse pretio aestimabile, & quidem extra ipsum mutuum, quod mutuanus subeat periculum amittendi suam pecuniam, & quod idem toto anno, v. g. quod durat mutuum, molestiam passurus sit, quam ei affert timor suam pecuniam amittendi: Hujus autem periculi timorem esse extra mutuum, patet, quia ab illo separari potest. Nam, si mutuum dem homine fidelissimo certò, quæ, ac tuto pignore apud me deposito, quo pacto certitudinem habeam, quod mutuum non sim amissurus, adhuc constet mutuum, & tamen nullum odoratur periculum amissionis.

Confirmatur, quia si tibi locem, vel commodem equum, vel domum, probabiliter timens, ne apud te hominem socordem, & dubiæ fidei, deteriora illi fiant, vel amittantur, possum aliquid accipere, vel exigere, propter periculum, quod in tui gratiam subeo, ergo & in casu nostro.

3. Hinc vides primò, quando apud te certum pignus habuisti pro asecuratione tui mutui, vel fidelissimum fidejussorem, te non posse, ex hoc capite periculi aliquid sumere, quia tunc, cum periculum nullum subesse supponatur, molestiam non patieris, ergo illius tolerantiam vendere non poteris.

4. Vide secundò, etiam si deinde suo praefixo tempore totum mutuum integrè tibi solvatur, posse nihilominus dictum aliquid proportionatum à te exigere, & retineri. Ratio est, quia hoc exigitur ratione gravaminis, quod jam certò suscepisti, tolerando per annum illud periculum, & timorem arripitendi mutuum.

5. Objicies: Si ratione periculi, & metus liceret ex mutuo, aliquid accipere, is qui est meticulosior posset plus accipere, quia major molestia, quam is patitur, majorem mercedem meretur: at id videtur falsum, ergo & in vnde sequitur.

Respon

Respondeo: Communiter à Doctoribus, ut Molina, *disph.* 356. num. 5. *Sal. de contract. tract. de usur. dub.* 22. alisque, negari solet sequela majoris, nam timor, aiunt, debet niti aliqua ratione probabili, ita ut quilibet vir prudens, attenta qualitate mutuatarii, ceterisque adjunctis, probabiliter queat dubitare ejusmodi periculum non recuperandi mutuam: quare, si verè non adest, sed adest solum falsa apprehensio mutuantis, non erit satis ad aliquid exigendum: sicut, in matrimonio metus ex falsa apprehensione contractus, non est satis ad ipsum invalidandum, ex *Sanchez lib. 4. matrimon. disputat. 1. num. 15.*

6. Dixi, (Communiter à doctoribus negari) nam inclinat De Lugo loco cit. (sed timidè relinquens aliorum iudicio) posse, etiam tum, aliquid accipere, quia, quidquid sit, (ait) in contractu matrimonii, pro cuius invaliditate poruit ob suas peculiare rationes requiri à jure metum ex re ipsa, non autem falsa apprehensione conceptam, de qua re *alibi disputatur*; in nostro certè casu, videtur esse satis, hunc metum hominis pusillanimis, quia jam in homine adest major molestia animi, quam majori pretio vendere is possit; sicut enim adest in claudo major molestia ambulandi, quam adest in homine robusto, licet, ex vitio, & infirmitate procedens, quam certè majorem molestiam, si in tui gratiam claudens subeat, poterit aliquid plus exigere, quam exigit is, qui nullam, vel satis minorem molestiam in ambulando sentit, ita in casu nostro, hæc ex De Lugo.

§. VII. *Lucrum in Mutuo ex contractu innominato: Do, ut des.*

1. **N**umero tibi centum aureos, ea lege, ut si ego moriar infra decem annos, tu nihil mihi, vel meis hæredibus reddere obligeris: si autem vixerem, reddere tenearis alios centum, atque adde ducentos aureos, nimirum decem pro singulis annis præcedentibus, licitissime est hic contractus?

2. Respondeo esse licitum, sed adverte, hunc non esse contractum mutui.

Quodd sit licitus, probatur, quia est par periculum amittendi, & lucrandi, atque adde est contractus ludi fortis, qui per omnes est licitus.

Quodd non sit contractus mutui, patet; nam præter ceteras rationes mutuum debet in omnem eventum restitui, *l. Incendium, C. si certum petatur*, quamvis fortuito pereat. Sed in casu, de quo loquimur, si ego ante decimum annum moriar, tu potes illos centum sine scrupulo retinere, ergo hic non est contractus mutui.

3. Potius ergo erit, ut dictum est in titulo, contractus innominatus: *Do, ut des.* Deo tamen hic agere volui, quia *Sylvest. v. Usura 3. quest. 36. & 37. Armill. v. Usura, num. 37. & 37. Ang. v. Usura 1. num. 42. & 43.* alique dicunt, hunc contractum esse usurarium, quia tunc, (aiunt) si ego non moreretur, exigere lucrum ex mutuo. Verùm, ut jam dictum est, nec exigere lucrum ex mutuo, quia hoc non est mutuuum, nec exigere iniuste quia ex ludo fortis exigere.

§. VIII. *Exigere in Mutuo, id quod debetur ex iustitia, vel ex Charitate.*

1. **P**rimò: Debes certò ex iustitia mihi centum; ut reddas illa centum, quæ mihi aliàs ex iustitia debes.

Secundò debes certò, ex Charitate mederi, vel adjuvare pauperem in extrema necessitate, ego tibi mutuo decem cum pacto, ut medearis, vel adjuves dictum pauperem, licitè hæc exigo?

2. Respondeo ad primum, affirmativè, quia non exigo ex vi mutui, sed ex vi iustitiæ extra mutuum. Ad secundum negativè respondet Petr. Navar. *lib. 3. cap. 2. n. 51.* quia adderem novum gravamen ex iustitia, cum

solum ille antè obligatus fuisset ex charitate. *Sil. de dispul. 309.* & merito, quia, cum ad id obligatus ex charitate, parum addit, qui insuper addit ob id novum gravamen.

3. Dictum est autem (debes certò) nam, si debes, negativè in vtroque casu respondendum debetur.

Quid si probabiliter debes? respondeo: *Comm. in Theol. moral. lib. 2. d. 14. casu 4. num. 73.* respondet. At hæc sententia difficillima mihi videtur; quia sic facis certum debium, quod erat fallibile probabilitate, & me privas eo jure, quo poteram probabiliter apud iudices vrgere, quo pacto si vincerem, nihilque tibi essem traditurus, id quod me pretio non parvo æstimabile esse, negabit nemo.

4. Contra: Ego mutuos, v.g. deo æquum videtur, quod tibi intoli in fama, honore, rebus tuis, & citè, & iuste possum tibi mutare cum pacto, ut tu omnino remittas: Id enim, etiam hic, est redemptio propter connexionem materiæ.

Respondeo, esse nimis manifestum, non posse certè remittere plusquam mihi debetur ex mutuo: remissionem prædictorum est nimis manifestè pretio æstimabile.

5. Quid de pœna, quam mutuos tibi ob id remissionem forte debet post sententiam iudicis pœna is licitè tibi mutare pecuniam cum pacto, ut tu remittas ante dictam sententiam, quando iudicium nondum obligatur ad illam subeundam?

Respondeo, non posse, ut habet Ang. *o. Mor. Mol. d. 307. Less. l. 2. c. 10. dub. 7. & Salas de iust. lib. 1. c. 10. dub. 7.* nam licet tunc non sit debita huiusmodi pœna, potest tamen remota debita, cum mutuatarius habeat accusandi mutuantem; quare mutuos pereret, nec ex mutuo, si pereret remissionem illius, quæ certè remissionem non parvi æstimatur apud homines.

6. Quid denique de vindicta, quam mutuos tibi in mutuatarius in aliquo forte offensus sumus de te mutuantem? Potèstne mutuos mutare pecuniam cum pacto, ut mutuatarius ab illa vindicta desistat?

Respondeo: Ut desistat à vindicta iniuste, vel iniuste modo intentata, qualis esset vindicta, quæ fieri debet ex charitate privata, poterit licitè. Idem dic, ut desistat à odio. At, ut desistat à vindicta, seu satisfactione iniuste ab illa satisfactione, quam iuste potèst impetrare ex charitate publica, non poterit licitè. Ratio est, quia pereret, quod sibi non debetur, atque adde imponeret mutuatario novum gravamen: hic verò fecit *Ala Navar. cap. 17. in man. n. 239. Caiet. in summa, v. Usura, d. 1. q. 1. Syl. v. Usur. 1. q. 11.*

7. Hic tamen recolendum est, quod dixi *superius* §. 1. de requirente gratitudinem; nam inde colligitur, quod non esse illicita hæc, quæ in hoc §. dicitur fieri tanquam ex gratitudine, & amicitia. An vero potèst fieri pactum, ut, dum ego tibi Beneficium mutuo impendo, tu impendas Beneficium hoc remissionis gratitudinem tres condiciones.

Primam, ut mutua detur certa quædam quantitas ex ea summa, idque ad tempus certum.

Secundam, ut mutuatarius det idonea pignora, certè

1. **H**ic id reducimus, quia in Montibus dicitur mutuum cum certo lucro, ut iam videbimus. Est enim Mons pietatis summa aliqua pecunie, vel tritici &c. in communi posita ex alicuius donatione, vel elemosyna, destinata ad mutandum indigentibus, ut semper capitali, quodcumque tandem illud sit. Habet tamen tres condiciones.

Primam, ut mutua detur certa quædam quantitas ex ea summa, idque ad tempus certum.

Secundam, ut mutuatarius det idonea pignora, certè